

UIT DE HISTORIE VAN BUSSUM EN OMGEVING

Verdedigingswerken rond Bussum (I)

In 1866 werd een staatscommissie ingesteld om een betere bescherming van de vesting Naarden te bestuderen. De vijand kon de vesting te dicht naderen!

In het rapport uit 1867 werd geopperd om een kring van forten rond Bussum te leggen. De bezetting van die forten zou de vijand zoveel oponthoud kunnen bezorgen, dat een terugtrekkend Nederlands leger zich in of via Naarden kon terugtrekken. Het plan heette het 'Offensief voor Naarden'. Al een jaar later was het ontwerp klaar

en werd het werk aanbesteed en gegund voor f 70.100,-. Het geheel bestond uit een hoofdwerk in de Bussumer Eng met een rechtervleugelwerk bij de Bussumergrintweg en een linkervleugelwerk bij de Gooische Boer.

Om het hoofdwerk te kunnen aanleggen werd het voorterrein naar de Voormeulenweg toe circa twee meter afgegraven en het zand voor de aardewerken gebruikt. Het hoofdwerk kreeg een veelhoekig model met een droge gracht. In de gracht kwam een

muur van 55 centimeter dik en 2,5 meter hoog, voorzien van schiet-sleuven.

De muur werd voorzien van uitbouwen. De verdedigers konden ongezien de muur bereiken via uitgangen aan het einde van een poterne (overwelfde gang). De poterne werd onder het aardewerk beschermd door muren tot zo'n 1,5 meter dik. Voor soldaten en onderofficieren waren in de vleugels bomvrije ruimten gebouwd. Het hoogste punt van het werk, 'de vuurlijn', ligt 16 meter boven het Amsterdams Peil, dat wil zeggen 7,5 meter boven het terrein.

Op 1 mei 1870 was het 'Offensief voor Naarden' gereed en werd het opgeleverd. Om het systeem naar het zuidwesten te verbeteren begonnen men in 1877 aan twee aanvullende werken, de batterijen 'Vooruit Bussum' (bij de later zandzee) en 'Aan den Koedijk'. Op 1 mei



De werken rond Bussum met de zones er omheen waar bouwbeperkingen waren (verboden kringen)

1879 waren ook deze batterijen gereed. Om de cirkel rond te maken werd aan de Karnemelksloot een ronde schans aangelegd tussen dit werk en de forten aan de Karnemelksloot. In tijd van oorlog kon hierop een geschutopstelling gemaakt worden. Deze schans was met een natte gracht omgeven en kreeg al snel de naam 'het Pannekoekfort'.

vandaar Werk IV. Alleen werk IV bestaat nog en is prachtig gere restaureerd. Het bevindt zich achter !Spant. Werk I 'Aan den Koedijk' is gereconstrueerd en nu te vinden daar waar de Hilversumse Meentweg de Koedijk nadert. Ook het Pannekoekfort is gereconstrueerd en ligt in de weide van Laegischkamp.

Klaas Oosterom

Bron: Gooi en Eemlander 11 augustus 1994. Auteur: waarschijnlijk Martin Heyne.



De muur van Werk IV in de droge gracht

